

Stanowisko ZPP ws. projektu zmiany ustawy o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych

28 maja 2018 roku Ministerstwo Sprawiedliwości przedstawiło projekt nowelizacji ustawy o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych. Fundamentalną zmianą jest odejście od zasady konieczności skazania osoby fizycznej przed rozpoczęciem postępowania przeciwko podmiotowi zbiorowemu. W myśl nowych przepisów oba te postępowania mogłyby toczyć się równolegle. Projektodawca argumentuje, że zmiana ta pomoże efektywniej walczyć z przestępczością gospodarczą i skarbową. Dziś bowiem przeciwko podmiotom zbiorowym wytaczanych jest raptem kilkadziesiąt spraw rocznie. Nowelizacja w sposób rażący osłabia jednak ochronę przedsiębiorstwa, które może ponieść duże straty nawet w sytuacji, gdy przestępstwo nie zostanie mu ostatecznie udowodnione.

Podmiot zbiorowy w myśl nowych przepisów może zostać pociągnięty do odpowiedzialności za podejrzenie umyślnego działania lub zaniechania organu, członka tego organu lub osoby działającej w imieniu lub w interesie tego podmiotu oraz gdy nie zostanie zachowana ostrożność wymagana w danej okoliczności przez organ, członka zarządu lub wskazaną powyższą osobę np. pełnomocnika bądź pracownika podmiotu zbiorowego. Przesłanką odpowiedzialności będzie także wina w nadzorze bądź wyborze, a także tzw. wina organizacyjna. Zwolnienie od odpowiedzialności nastąpi, gdy wykazana zostanie należyta staranność wymagana w danych okolicznościach - w organizacji działalności tego podmiotu oraz w nadzorze nad tą działalnością.

Nieostrość sformułowania o zachowaniu należytej staranności daje prokuratorowi szeroką możliwość do wszczęcia postępowania, podczas którego będzie mógł złożyć wniosek o ustanowienie zarządu komisarycznego, który to zatwierdzić będzie musiał w ciągu 7 dni. Na etapie postępowania przygotowawczego prokurator będzie mógł także stosować szeroki wachlarz środków zapobiegawczych, które w praktyce mogą sparaliżować działalność podmiotu gospodarczego. I tak prokurator (a po zakończeniu postępowania przygotowawczego sąd) może zakazać prowadzenia określonej działalności, zawierania umów określonego rodzaju, zbywania majątku czy zakazania promocji i reklamy.

Nie ulega wątpliwości, że takie działania odcisną bardzo duże piętno na podmiocie gospodarczym. Prowadzić mogą do jego całkowitego paraliżu – o ile bowiem osoba fizyczna, po okresie sporu sądowego, jest w stanie odzyskać dobre imię i wrócić do normalnego życia, o tyle dla podmiotu gospodarczego czas postępowania może być czasem całkowitego usunięcia z rynku, spowodowanego nakładanymi ograniczeniami. W przypadku niesłusznego postawienia podmiotu zbiorowego w stan oskarżenia, Skarb Państwa może zostać tym samym narażony na konieczność wypłat wielomilionowych odszkodowań.

Dotychczasowe regulacje, choć niedoskonałe, chronią podmiot gospodarczy przed ingerencją w jego wewnętrzne funkcjonowanie do czasu potwierdzenia przez niezawisły sąd nieprawidłowości w działalności związanej z podmiotem osoby fizycznej. Przy proponowanych obostrzeniach, konieczna będzie gruntowna zmiana procedur analiz ryzyka w przedsiębiorstwach. Proponowany projekt ustawy

Związek Przedsiębiorców i Pracodawców

Zarząd: Cezary Kaźmierczak – prezes, wiceprezesi: Tomasz Pruszczyński, Marcin Nowacki



chroni także tzw. sygnalistów, którzy przedstawiają organom ścigania informacje o nieprawidłowościach. W erze częstych sporów pracowniczych, konieczne będzie gruntowne sprawdzenie czy takie zawiadomienie nie jest spowodowane np. chęcią uprzykrzenia życia pracodawcy.

Kwestią budzącą wątpliwości może być również rozstrzygnięcie konfliktu interesu. Nie zawsze bowiem niezgodne z prawem działania pracownika czy agenta danej spółki musi przynosić jej korzyść. Czasami korzyść z takiego działania może odnosić jedynie popełniający przestępstwo i nie ma powodów do karania wszystkich związanych z danym podmiotem gospodarczym.

Walka z przestępczością gospodarczą to ważne i konieczne zadanie organów państwa. Nie ulega wątpliwości, że w tym obszarze wiele kwestii wymaga poprawy. Sytuację można jednak poprawić, bez konieczności całkowitego przemodelowania zasad w kwestii odpowiedzialności podmiotów zbiorowych. Skuteczniejszy nadzór Prokuratora Generalnego nad działalnością szeregowych prokuratorów powinien zwiększyć liczbę postępowań przeciwko nieuczciwym firmom. Krokiem ku poprawie tego stanu rzeczy powinna być także gruntowna reforma procedur sądowych, zmierzająca do przyspieszenia postępowań.

W sytuacji, gdy usunięta jest przesłanka skazania prawomocnym wyrokiem osoby fizycznej, konieczne jest umieszczenie w ustawie szeregu gwarancji, chroniącej podmiot gospodarczy w imię zasady domniemania niewinności. Ograniczona powinna być ilość środków zapobiegawczych, które może zastosować prokurator. Powinno się również uzależnić możliwość dokonywania przez prokuratora określonych czynności od zgody sądu. Swobodę prowadzenia działalności powinien też zachować właściciel przedsiębiorstwa, który podejmie współpracę z organami ścigania.

W związku z szeregiem obaw jakie niosą za sobą przepisy nowelizacji, apelujemy o zmiany w projekcie ustawy, chroniące przedsiębiorstwa przed możliwymi nadużyciami organów ścigania. W innym przypadku, na dalszym etapie procesu legislacyjnego Związek będzie wnioskować o odrzucenie ustawy.

Związek Przedsiębiorców i Pracodawców

Związek Przedsiębiorców i Pracodawców

Zarząd: Cezary Kaźmierczak – prezes, wiceprezesa: Tomasz Pruszczyński, Marcin Nowacki